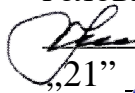
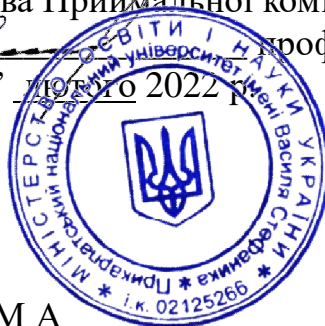

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

голова Приймальної комісії

 проф. І.Є. Цепенда
„21” лютого 2022 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування для прийому вступників на другий (третій)
курс (з нормативним терміном навчання на вакантні місця) у межах вакантних
місць ліцензованого обсягу з

ПЕДАГОГІКИ

для зарахування на навчання за ступенем бакалавра
за спеціальністю

012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста у 2022 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від „21” лютого 2022 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з «Педагогіки» є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем “бакалавра” за спеціальністю 012 Дошкільна освіта при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2022 році.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і доборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

«ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА»

1. Вступ до спеціальності.

Особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості сучасного педагога. Суть та проблема психолого-педагогічної підготовки педагога на сучасному етапі. Суть та основні компоненти пед. майстерності. Гуманістична спрямованість особистості педагога. Стилі спілкування педагога. Суть та основні компоненти педагогічної майстерності.

2. Загальні основи педагогіки

2.1. Педагогіка як наука: загальна характеристика

Об'єкт, предмет та основні проблеми дослідження педагогіки. Визначення педагогіки як науки. Мета, завдання педагогіки на сучасному етапі. Функції педагогіки. Методична, теоретична основи та джерельна база педагогіки. Основні педагогічні категорії. Структура сучасної педагогіки, її галузі. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Напрями, течії зарубіжної педагогіки.

2.2. Розвиток, формування, виховання особистості

Поняття розвитку особистості. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості. Поняття формування особистості в педагогіці. Чинники формування особистості. Роль спадковості у формуванні особистості. Вплив середовища на розвиток особистості. Виховання особистості як педагогічна категорія. Індивідуальні особливості розвитку особистості. Педагогічний процес як системний чинник у формуванні, навчанні, вихованні, розвитку особистості: суть, рушійні сили, цілі, закономірності, структурні компоненти.

2.3. Вікова періодизація

Сутність вікової періодизації в педагогіці. Різні підходи до вікової періодизації. Критерії, показники вікової періодизації розвитку особистості. Характеристика основних вікових груп. Явище акселерації.

2.4. Наукове дослідження в педагогіці

Роль та значення наукового дослідження в педагогіці. Суть, логіка, етапи науково-педагогічного дослідження. Вимоги до науково-педагогічного

дослідження. Методи дослідження в педагогіці, їх класифікація, загальна характеристика.

3. Теорія освіти і навчання (дидактика)

3.1. Загальні аксіоми дидактики

Об'єкт, предмет та проблеми дослідження дидактики. Мета, завдання дидактики. Основні поняття дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками.

3.2. Закономірності, принципи навчання

Сутність та структура процесу навчання. Закономірності навчання. Принципи навчання: їх суть, класифікація, характеристика.

3.3. Зміст освіти

Сутність та основні компоненти змісту освіти. Вимоги до змісту освіти. Нормативно-методичні документи, які визначають зміст освіти: державний стандарт освіти, освітньо-професійна програма, навчальний план, навчальна програма. Навчальний підручник як виразник змісту освіти та засіб навчання. Проблема оновлення змісту освіти на сучасному етапі.

3.4. Методи навчання

Сутність, структура і функції методів навчання. Класифікація методів навчання. Характеристика основних методів навчання. Методика вибору методів навчання.

3.5. Форми організації навчання

Поняття про форми навчання, їх функції. Класифікація форм навчання. Урок як форма організації навчання. Типи уроків. Дидактичні вимоги до уроку. Лекція, семінарські, практичні, лабораторні заняття, навчальні екскурсії як форми організації навчання.

3.6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю

Сутність, завдання і функції контролю. Принципи, види контролю. Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Критерії оцінювання навчальних досягнень.

4. Теорія виховання

4.1. Суть процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання: сутність, умови, етапи і прийоми. Перевиховання: сутність, функції, етапи і принципи. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

4.2. Основні закономірності й принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання.

4.3. Основні напрями виховання

Розумове виховання. Формування наукового світогляду. Моральне виховання. Статеве виховання і підготовка до сімейного життя. Екологічне виховання. Трудове виховання. Економічне виховання. Естетичне виховання. Фізичне і валеологічне виховання. Правове виховання.

4.4. Загальні методи виховання

Поняття методу та прийому виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Методи і засоби виховання

5. Система освіти в Україні

Законодавчо-нормативне забезпечення системи освіти України. Закон України «Про освіту» (2017). Сутність, структура і проблеми розвитку системи освіти в Україні. Принципи побудови освіти в Україні. Структура управління системою освіти України. Повноваження основних органів управління освітою в Україні. Пріоритетні напрями, перспективи розвитку системи освіти в Україні на сучасному етапі. Вимоги до педагога як учасника навчально-виховного процесу, його функції.

6. Практична педагогіка як галузь педагогіки

6.1. Місце практичної педагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок практичної педагогіки з іншими науками. Методологічні аспекти практичної педагогіки. Методологія практичної педагогіки у світлі сучасної парадигми науки. Поняття про цілісний педагогічний процес. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Категорії практичної педагогіки. Методи практичної педагогіки.

6.2. Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Принципи діяльності освітніх закладів.

7. Професійна освіта студентів як основна категорія педагогіки вищої школи

Поняття освітнього процесу, професійної освіти як основної категорії педагогіки вищої школи. Основні тенденції в галузі вищої освіти. Структура вищої освіти. Типи і статуси вищих навчальних закладів. Форми навчання у закладах вищої освіти. Підготовка наукових та науково-педагогічних працівників.

8. Психологічні основи професійної педагогіки

8.1. Предмет і завдання психології професійної освіти і розвитку фахівця. Навчально-професійна діяльність як умова професійного особистісного розвитку. Мотиваційно-ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності. Професійно важливі психологічні якості особистості. Поняття про акмеологію як науку. Предмет акмеології та його стисла характеристика. Роль і місце акмеології в системі наук про людину.

8.2. Акмеологічні основи професійної освіти. Акмеологічні основи професійно-особистісного розвитку фахівця. Авторська система діяльності (АСД) професіонала та основні закономірності її формування. Психологічні бар'єри в професійному самовизначенні. Психологічні механізми професійно-особистісного розвитку фахівця

9. Теорія та методика професійно-педагогічної освіти

9.1. Організаційно-педагогічні основи професійно-педагогічної освіти (ППО). Принципи професійного навчання. Зміст професійно-педагогічної освіти і характеристика його основних компонентів. Державний стандарт професійно – педагогічної освіти як основа для формування її змісту. Організаційні форми навчального процесу в закладах ППО.

10.2. Послідовність (алгоритм) вибору методів навчання. Методи теоретичного навчання. Показник інтелектуалоемності професійної підготовки. Показник загальноосвітньої бази професійної підготовки. Характеристика практичних методів навчання.

10.3. Інструктування як специфічний метод виробничого навчання. Сутність вступного, поточного та заключного інструктування. Інформаційні й модульні технології у професійній освіті. Виробнича й переддипломна практики у ЗВО: планування, організація та проведення. Дипломне проектування та його специфіка здійснення у ЗВО. Засоби навчання у ЗВО.

11. Теорія та методика вищої освіти

Вища школа як підсистема професійної освіти. Організаційно-педагогічні основи вищої освіти (ВО). Поняття про рівні акредитації. Місія університету в регіоні, вузівський комплекс. Основні положення державного стандарту ВО. Зміст підготовки фахівців у ЗВО I-II рівнів акредитації. Теоретична та практична підготовка студентів у ЗВО I-II рівнів акредитації. Зміст та освітні програми ЗВО III-IV рівнів акредитації. Форми організації начального процесу у вищих навчальних закладах. Технології навчання у ВО. Методи практичного і виробничого навчання у ЗВО I-II рівнів акредитації. Основи самостійної роботи студентів. Контроль та оцінювання знань, умінь і навичок студентів. Розвиток творчих та пізнавальних здібностей студентів. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

12. Теорія та методика додаткової освіти

Особливості додаткової професійної освіти як підсистеми неперервної освіти дорослих. Функції і зміст додаткової професійної освіти. Види додаткової професійної освіти. Особливості процесу навчання в системі додаткової професійної освіти. Організаційні форми, методи і технології навчання в системі додаткової професійної освіти

13. Особистість студента як суб'єкта процесу навчання у ЗВО

Психолого-педагогічна характеристика студентства. Адаптація студента до навчання у вищій школі, її види та умови ефективності. Типологічні особливості та професійна «Я-концепція» сучасного студента. Соціалізація студента. Особливості студентського самоврядування.

14. Особистість викладача як суб'єкта процесу навчання у ЗВО

Психолого-педагогічна характеристика особистості викладача. Професійна самосвідомість викладача ЗВО. Особливості професійного самовизначення та становлення «Я-концепції» викладача. Психолого-педагогічна структура діяльності викладача. Стили педагогічної діяльності. Типологія викладачів. Авторитет викладача.

15. Педагогічне спілкування

Сутність та особливості педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Структура особистісно-групового педагогічного спілкування. Бар'єри в спілкуванні «викладач-студент». Моделі спілкування педагога і студентів. Стратегії, прийоми, методи вирішення педагогічних конфліктів. Правила педагогічного спілкування.

16. Порівняльна педагогіка як наука Мета і завдання порівняльної педагогіки, її місце в структурі педагогічної науки. Значення порівняльної педагогіки, її зв'язок з іншими науками. Описовий, статистичний, історичний, соціологічний, порівняльний та індуктивно-дедуктивні методи дослідження порівняльної педагогіки. Виникнення порівняльної педагогіки. Розвиток порівняльної педагогіки в радянський період та сучасній Україні. Засновники та дослідники порівняльної педагогіки: Марк-Антоній Жюльєн (Паризький), В. Кузен, Ф. Тірш, К. Ушинський, Мікаел Е. Седлер, Ісаак Кендл, Ніколас Хенс, Фрідріх Шнейдер, Франс Хілкер та ін.

17. Стан і напрями розвитку освіти в умовах євроінтегрування

17.1. Історичні етапи розвитку порівняльної педагогіки. Спільне і відмінне в появі та розвитку освіти у кожній країні. Вплив світових та національних релігій на розвиток освіти. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти зарубіжних країн. Соціально-економічний статус країни як умова розвитку освіти. Показники інформаційного прогресу країни як основа забезпечення її освітнього прогресу. Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток освіти. Особливості шкільної освіти в полікультурному суспільстві. Актуальність полікультурної освіти.

17.2. Західні моделі організації й управління освітніми системами. Державний характер організації, фінансування і реформування систем освіти. Основні причини здійснення періодичного реформування систем освіти в більшості країн світу. Тенденції централізації і децентралізації управління освітою в різних країнах світу. Причини виникнення приватних освітніх закладів в сучасних освітніх системах. Роль і місце приватних освітніх закладів в сучасних освітніх системах. Провідні моделі навчання обдарованих дітей.

18. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку освіти в різних країнах Економічна ефективність освіти в розвинених країнах і країнах, що розвиваються. Загальна характеристика соціального попиту на освіту. Політичні чинники розвитку освіти в сучасному світі. Інтеграція в галузі сучасної освіти. Орієнтація на неперервну освіту. Проблеми демократизації та гуманізації освіти.

Провідні міжнародні міжурядові і неурядові організації та фонди освітнього спрямування. Їхні завдання та організаційні засади. Результативність освітньої діяльності ЮНЕСКО, СЕПЕС та інших міжнародних організацій. Основні освітньо-культурні сфери діяльності ЮНІСЕФу. Діяльність органів Європейського союзу в освітньому напрямі. Тенденції створення європейського освітнього простору. Роль міжнародних організацій у здійсненні порівняльного аналізу якості навчання в світі. Завдання міжнародних організацій і фондів щодо подолання причин неграмотності в світі.

19. Регіональні особливості розвитку системи освіти

19.1. Концепція регіональної системи освіти для сталого розвитку. Сучасна стратегія регіональної системи освіти. Принципи управління освітою на регіональному рівні.

19.2. Основні підходи щодо поділу країн на регіони. Характеристика регіонів за певними історико-культурними, релігійними, соціально-

економічними, політичними особливостями: європейський; північноамериканський; латиноамериканський; арабський; азійський; австралійський регіони та регіон тропічної Африки. Проблема моделювання світового, європейського чи регіонального освітнього простору. Порівняльні показники розвитку освіти в регіонах. Індекси людського розвитку, людського капіталу, індекс інтелектуального потенціалу суспільства.

20. Організація дошкільної освіти в країнах зарубіжжя Дошкільні заклади та міжнародні організації дошкільної освіти. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у США. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у Великобританії. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у Японії. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у Польщі. Особливості системи дошкільної освіти в інших країнах (Болгарія, Туреччина, Фінляндія, Данія, Ізраїль та ін.). Особливості і пріоритети дошкільної освіти в Україні.

21. Сучасні педагогічні теорії в шкільній практиці зарубіжних країн.

Основні наукові напрями в зарубіжній педагогіці. Філософський напрям у зарубіжній педагогіці. Представники педагогічного напрямку в зарубіжній освіті. Соціальний напрям у педагогіці. Інноваційні підходи зарубіжної педагогіки до здійснення соціалізації та соціального виховання школярів. Зарубіжні педагогічні теорії. Напрями розвитку сучасної вітчизняної педагогіки. Сучасні прояви традиціоналізму у світовій освітній практиці. Роль прогресивізму в організації діяльності освітніх закладів. Значення прогресивістських течій в навчальній і виховній практиці. Раціоналістичні теорії навчання. Причини розвитку раціоналістичних течій в організації навчання сучасних шкіл зарубіжжя.

22. Вища освіта в зарубіжних країнах

Історія появи університетів – перших вищих навчальних закладів. Традиції організації їх діяльності. Різновиди ЗВО у зарубіжних країнах. Організація діяльності ЗВО, зміст і форми навчання. Можливості навчання за кордоном в сучасних умовах.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник для студ., асп. та мол. викл. ЗВО. – К.: Либідь, 1998.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Курс лекцій: модульне навчання: Навч. посіб. – К.: ІСДО, 1993.
3. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11 – 17.
4. Анєнкова І. Педагогіка: модульний курс [Текст]. Навчальний посібник / І. Анєнкова, М.Байдан, О. Горчакова, М. Руссол: – Л.: «Новий Світ-2000», 2011. – 567 [1] с.
5. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. – К.: Кондор, 2008.
6. Балясна О. Вища освіта за польським зразком / О. Балясна // Спудей. – 2006. – № 8–9. – С. 12–14.

7. Барановська О. Сучасна модель оцінювання навчальних досягнень учнів: переваги і недоліки / О. Барановська // Рідна школа. – 2000. – № 7. – С. 49–50.
8. Беланова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна – США) / Р.А. Беланова. – К. : Центр практичної філософії, 2001. – 216 с.
9. Бобрицька В.І. Програмування курсу "Педагогіка вищої школи" в умовах упровадження кредитно-модульної системи організації навчання // Вісник Черкаського університету. – Вип. 125. – Черкаси, 2008. – Серія "Педагогічні науки". – С. 11 – 18.
10. Боллюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП «Компас», 1997.
11. Будник О.Б. Порівняльна педагогіка : методичні рекомендації до вивчення курсу. – Івано-Франківськ, 2016. – 32 с.
12. Веретенко Т. Загальна педагогіка [Текст] : навчальний посібник / Т. Веретенко. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 128 с.
13. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
14. Волкова Н. Педагогіка [Текст] : навч. посібник. – 2-ге вид., перероб., доп. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
15. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003.
16. Закон України «Про освіту» (2017р.).
17. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: Довідник для працівників вищих навчальних закладів. – Вип. І. – К.: УАЗТ, 2003.
18. Кобрій О. Основи педагогіки [Текст] : навчальний посібник / О.М.Кобрій. – Рек. МОН.- Дрогобич: ДДПУ ім.І.Франка, 2008. – 263 с.
19. Корсак К. Порівняльна педагогіка як наука і навчальний предмет / К. Корсак // Шлях освіти. – 1999. – № 3. – С. 15-18.
20. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня. – № 102 –103.
21. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007.
22. Кузьмінський А. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко.- К.: Знання-Прес, 2003.- 700с. (Навч.-метод.комплекс)
23. Курлянд З. Педагогіка : навчальний посібник / З. Курлянд, Р. Хмелюк, Т. Осипова та ін. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 304 с.
24. Максимюк С. Педагогіка [Текст] : навч. посібник. – Рек. МОН. – К. : Кондор, 2005. – 667 с.
25. Мойсеюк Н. Педагогіка [Текст] : навч. посібник / Неля Мойсеюк. – 5-те вид., доп. і перероб. – К., 2007. – 656 с.
26. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: ІНТЛ, 1995.
27. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. /З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк,

- А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
28. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997.
29. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія (Сисоєва С.О., Алексюк М.А., Воловик П.М., Кульчицька О.І. та ін.) / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: Віпол, 2001.
30. Полякова Г. Педагогіка:навч. посібник / Г. Полякова, Т. А. Борова. – Рек. МОН. – Харків, 2011. – 374 с.
31. Порівняльна педагогіка : навчально-методичне забезпечення // Соціальна педагогіка : навч.-метод. посіб.: У 2-х ч. / За ред. П.М. Гусака, Л.К. Грицюк – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. націон. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – Ч. 2. –546 с.– С. 391-411
32. Приходько М.І. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій для магістрів. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001.
33. Програма навчального курсу "Педагогіка вищої школи" (для магістрів)/ Укладач: Бобрицька В.І. – К.: Вид-во Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка, 2007. – 32 с.
34. Указ Президента України № 832/95 "Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні" від 12 вересня 1995 р.
35. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. – К.: Таксон, 2002.
36. Фіцула М. Педагогіка [Текст]: навч. посібник. – 3-тє вид.,перероб. і доп. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 232 с.
37. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006.
38. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / М. М. Чепіль. – К. : Академвидав, 2014. – 216 с.
39. Червінська І.Б. Методичні рекомендації до проведення практичних ілабораторних занять з навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки» / І.Б. Червінська / Івано-Франківськ : НАІР, 2013. – 30 с.
40. Ягупов В. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. / В. Ягупов. – Рек. МОН. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.

«ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА»

1. Загальні питання дошкільної педагогіки

1.1. Предмет, завдання і методи дошкільної педагогіки як науки

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Основні поняття дошкільної педагогіки: виховання, навчання, розвиток особистості в дошкільному віці, дошкільна освіта. Зміст дошкільної педагогіки як науки, її місце в системі педагогічних дисциплін. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки. Функції дошкільної педагогіки. Джерела дошкільної педагогіки. Українська етнопедагогіка як основа наукової педагогіки, її компоненти. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

1.2.Сучасна система дошкільної освіти в Україні

Організаційно-правові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти в Україні. Система дошкільної освіти. Типи дошкільних закладів на сучасному етапі. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти.

1.3. Програми розвитку, виховання і навчання дітей в сучасних закладах дошкільної освіти України

Створення і вдосконалення програм виховання дошкільників. Принципи побудови програм. Державні комплексні програми: «Оберіг» (програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років), «Дитина в дошкільні роки», «Дитина» (програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років), «Соняшник» (комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку), «Впевнений старт» (програма розвитку дітей старшого дошкільного віку). Регіональна програма розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля». Парціальні програми.

2. Своєрідність періоду раннього дитинства

2.1. Виховання і розвиток

Поняття розвитку. Фактори становлення особистості. Виховання і розвиток. Вплив на формування особистості середовища. Соціалізація дитини. Роль дорослого у розвитку дитини. Вплив різних видів діяльності на психічний розвиток дитини. Суперечності та кризові явища розвитку. Поняття про зону найближчого розвитку (Л.С.Виготський) і сензитивні періоди розвитку. Педагогічна вікова періодизація дитинства. Індивідуальні та вікові особливості дітей. Явище акселерації. Обдаровані діти і особливості їх виховання. Виховання дітей з проблемами розвитку.

2.2. Розвиток і виховання дітей першого року життя

Особливості раннього дитинства як вікового періоду. Завдання педагогіки раннього дитинства. Взаємозв'язок фізичного і психічного розвитку. Урахування вікових особливостей дітей в організації виховання.

Організація життя дітей раннього віку в дошкільному закладі. Основні педагогічні правила виховання дітей раннього віку. Соціальна адаптація та чинники, що визначають характер і тривалість звикання дітей до нових умов. Зміст виховної роботи. Роль сім'ї у вихованні дітей раннього віку.

Теоретичне обґрунтування необхідності виховання дітей з моменту народження. Особливості психофізичного розвитку дітей першого року життя. Періодизація розвитку дітей на першому році життя. Організація життя дітей першого року життя. Режим дня дітей першого року життя. Завдання виховання дітей першого року життя. Значення спілкування з дорослими для розвитку дитини. Методика проведення освітньої роботи з дітьми першого року життя.

2.3. Виховання дітей другого року життя

Розвиток дитини 2-го року життя та завдання виховання. Організація умов життєдіяльності дітей. Особливості режиму в другій групі раннього віку. Засоби створення предметно-ігрового середовища. Організація прогулянок. Форми спілкування з дорослим, методика їх організації. Зміст і методика проведення занять з дітьми. Педагогічне керівництво самостійною діяльністю дітей.

2.4. Виховання дітей третього року життя

Особливості розвитку дітей третього року життя і завдання виховання. Явище “кризи 3-х років” та педагогічні засоби попередження її негативних наслідків. Значення індивідуального підходу для правильного виховання дітей.

Організація життя трирічних дітей. Режим дня у групі третього року життя. Організація режимних процесів та розвивального предметного середовища. Послідовність і тривалість режимних процесів. Вдосконалення вмінь і навичок самообслуговування. Мова і мислення в трирічних дітей. Розвиток спостережливості у дітей. Формування самостійності дітей у різних видах діяльності. Взаємовідносини дітей третього року життя. Розвиток рухів у дітей третього року життя.

3. Виховання дітей у грі

3.1. Теорія гри

Походження гри в історії суспільства, її зв'язок з працею і мистецтвом. Основоположник теорії гри Карл Гросс. Сучасні психолого-педагогічні дослідження гри Л. Виготського, О. Запорожця, Д. Ельконіна, О. Усової. Класифікація дитячих ігор (К. Гросс, П. Лесгафт, С. Новосьолова). Сучасна класифікація дитячих ігор: творчі ігри, ігри за правилами, народні ігри. Народні ігри – важливий чинник виховання в українській етнопедагогіці; їх види, відповідність віковому періоду, виховна цінність.

3.2. Іграшка

Виховна і освітня цінність іграшки. Історія виникнення іграшки. Українська народна іграшка. Історія народної іграшки в Україні, її види та місце в педагогічному процесі.

Види іграшок. Сучасна класифікація дитячих іграшок: за станом готовності, за видами сировини, за розміром, за функціональними властивостями, за художньо-образним вирішенням. Вимоги до іграшок. Характеристика предметно-ігрового середовища. Особливості організації предметно-ігрового середовища в різних вікових групах ЗДО.

3.3. Творчі ігри дітей дошкільного віку

Виховне значення творчих ігор. Особливості творчої гри. Етапи становлення та рівні розвитку творчої гри у дошкільному віці. Виникнення і розвиток гри у ранньому віці у зв'язку з загальними закономірностями розвитку дитини. Формування взаємин дітей дошкільного віку у творчих іграх. Виховання дітей дошкільного віку засобами народної гри.

Режисерські ігри дошкільників. Педагогічні умови розвитку режисерських ігор. Індивідуальні та спільні режисерські ігри.

Сюжетно-рольові ігри дітей дошкільного віку. Структура сюжетно-рольової гри: ролі; ігрові дії; ігрове використання предметів; реальні стосунки між дітьми. Педагогічне керівництво розвитком сюжетно-рольових ігор і взаємин дітей у них. Аналіз сюжетно-рольової гри дошкільника. Розвиваюче і виховне значення будівельно-конструктивних ігор. Типи будівельного матеріалу. Види конструювання. Характеристика ігор з будівельним матеріалом, їх зв'язок із сюжетно-рольовими іграми. Педагогічне керівництво будівельно-конструктивними іграми дітей в різних вікових групах.

Театралізовані ігри дітей дошкільного віку.. Структура гри-драматизації. Театральний ігровий матеріал. Організація та педагогічне керівництво театралізованими іграми в різних вікових групах.

3.4. Дидактичні ігри дітей дошкільного віку

Особливості дидактичної гри дошкільників. Функції дидактичної гри. Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор за навчальним змістом; за характером матеріалу; за характером ігрових дій. Народна дидактична гра, її характеристика, різновиди за навчально-виховною метою і змістом. Методика організації та керівництво дидактичною грою в різних вікових групах. Місце дидактичної гри у педагогічному процесі дошкільного закладу. Педагогічне керівництво дидактичними іграми: підготовки до гри; проведення гри; аналіз гри та її результатів.

Комп'ютерні ігри, їх значення для розвитку особистості. Комп'ютерні ігри для дошкільників: розвивальні, навчальні, ігри-експерименти, ігри-забави, комп'ютерні діагностуючі ігри. Педагогічні умови розвитку інтелектуальної активності дошкільників у комп'ютерних іграх. Гігієнічні правила роботи дітей на комп'ютері.

4. Чинники всебічного виховання особистості дошкільника

4.1. Моральне виховання дітей дошкільного віку

Моральне виховання і моральний розвиток. Мета, завдання і зміст морального виховання. Закономірності процесу морального виховання. Моральне виховання у процесі спілкування з дорослими. Моральне виховання в різних видах діяльності дошкільників. Роль художньої літератури, етичних бесід у моральному вихованні дошкільників. Методи морального виховання.

Виховання у дітей вольової поведінки та дисциплінованості. Становлення вольової поведінки у дітей раннього та дошкільного віку. Попередження і корекція негативних проявів у поведінці дітей. Виховання у дітей культури поведінки: культурно-гігієнічні навички, культура діяльності, культура спілкування. Методи та прийоми формування у дітей культурно-гігієнічних навичок, звичок. Формування культури спілкування дітей з дорослими та однолітками. Правила культури діяльності. Виховання гуманістичної спрямованості особистості в дошкільному віці. Формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку. Основні напрями патріотичного виховання. Завдання виховання у дітей дошкільного віку любові до Батьківщини, рідного краю.

4.2. Розумове виховання дітей дошкільного віку

Поняття про розумовий розвиток і розумове виховання. Показники розумового розвитку. Особливість розумового розвитку дітей дошкільного віку. Зміст та завдання розумового виховання дітей дошкільного віку. Засоби розумового виховання. Характеристика методів розумового виховання. Формування у дошкільників системних знань про явища навколишнього життя, їх роль у розумовому розвитку дитини і оволодінні різними видами діяльності. Особливості розумової активності дітей дошкільного віку. Роль різних видів діяльності у формуванні розумової активності дітей.

Сенсорне виховання як основа розумового виховання. Завдання сенсорного виховання. Формування сенсорної культури дітей. Сенсорні еталони. Етапи сенсорного виховання. Методи сенсорного виховання. Особливості сенсорного виховання дітей в різних видах діяльності.

4.3. Фізичне виховання дітей дошкільного віку

Фізичне виховання і фізичний розвиток, єдність фізичного і психічного розвитку дитини. Завдання фізичного виховання. Зміст фізичного виховання. Основні засоби фізичного виховання. Загартування дітей. Зміст культурно-гігієнічних навичок у різних вікових групах. Методика і умови формування культурної гігієнічних навичок. Гігієнічні фактори фізичного розвитку дітей. Вимоги до приміщення дошкільного закладу, його обладнання, освітлення, вентиляції, температури повітря, обладнання території ЗДО. Наукові засади режиму дня дитини, його значення режиму дня. Фізіологічні основи режиму. Педагогічні вимоги дорежиму дня. Організація режиму дня в різних вікових групах.

4.4. Трудове виховання дітей дошкільного віку

Зміст, мета і завдання трудового виховання дітей дошкільного віку. Засоби трудового виховання. Своєрідність трудової діяльності дошкільника. Зв'язок дитячої праці з грою. Виховання дітей дошкільного віку у праці. Виховання позитивного ставлення до праці та працелюбства у дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. Виховання взаємодопомоги у спільній праці. Спільна діяльність дітей як засіб формування колективних взаємин. Види праці дітей. Характеристика форм організації праці дітей в дошкільному закладі. Керівництво вихователя працею дітей. Спільна робота з сім'єю у трудовому вихованні дітей. Ознайомлення з працею дорослих як засіб вирішення інтелектуально-моральних завдань виховання.

4.5. Естетичне виховання дітей дошкільного віку

Естетичний розвиток і естетичне виховання. Становлення і вдосконалення естетичної свідомості та естетичної діяльності особистості. Естетична культура особистості. Завдання та зміст естетичного виховання дошкільників. Засоби естетичного виховання. Форми організації естетичного виховання. Характеристика методів естетичного виховання. Використання у естетичному вихованні дітей народних засобів. Значення спільної художньої діяльності дорослого і дитини в сім'ї і дошкільному закладі.

5. Основи дидактики дошкільної освіти

5.1. Навчання дітей дошкільного віку

Основні категорії дошкільної дидактики. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Функції навчання: освітня, розвивальна, виховна. Зміст навчання дітей дошкільного віку Своєрідність освоєння дітьми навчальних умінь і навичок. Індивідуально-диференційований підхід до навчання дітей.

Принципи навчання дітей в закладах дошкільної освіти. Типи навчання: проблемне навчання; програмове навчання; розвиваюче навчання; особистісно зорієнтоване навчання. Класифікація методів навчання. Характеристика методів і прийомів навчання дітей дошкільного віку. Форми організації навчання дошкільників за провідним видом діяльності: дидактична гра,

екскурсія, заняття. Їх характеристика. Організація навчальної діяльності дітей дошкільного віку. Навчально-ігрове середовище як засіб підвищення пізнавального інтересу.

5.2. Виховання і навчання дітей в різновіковій групі

Комплектування різновікових груп в закладі дошкільної освіти. Організація життєдіяльності дітей в умовах різновікової групи. Теоретичні засади організації педагогічного процесу в різновіковій групі закладу дошкільної освіти. Вимоги до створення предметно-розвиваючого середовища в різновіковій групі. Організація ігрової діяльності в різновіковій групі закладу дошкільної освіти. Організація взаємодії дітей у різновіковій групі. Форми організації навчання в різновіковій групі закладу дошкільної освіти. Диференційований підхід до навчання дітей в різновіковій групі.

5.3. Підготовка дитини до навчання в школі

Поняття «готовність до шкільного навчання». Основні компонентами загальної (психологічної) готовності до школи. Особливості, зміст спеціальної готовності дітей до навчання в школі. Значення комплексної готовності дітей до навчання в школі. Соціально-психологічна адаптація дітей до школи. Труднощі адаптації дитини до шкільного навчання.

Зміст і форми зв'язку дошкільного закладу освіти і школи. Спільна робота ЗДО і сім'ї у підготовці дитини до школи. Значення наступності у системі безперервної освіти України.

6. Виховання інститутів родинного і суспільного виховання дітей

6.1. Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'ї у вихованні дітей

Українська етнопедагогіка про сімейне виховання. Родинне виховання. Принципи родинного виховання. Функції сім'ї. Роль сім'ї у формуванні особистості дитини дошкільного віку. Особливості сімейного виховання дітей дошкільного віку. Умови забезпечення емоційного комфорту дитини в сім'ї. Батьківський авторитет. Значення батьківського авторитету у вихованні дітей в сім'ї. Педагогічна культура батьків. Педагогічні умови виховання дітей у сім'ї.

Зміст і форми організації спільної виховної роботи ЗДО та сім'ї. Характеристика форм роботи з батьками: колективні, індивідуальні, наочно-інформаційні. Сучасні підходи до проблеми співробітництва дошкільного закладу і сім'ї. Методи вивчення сім'ї. Шляхи оптимізації співробітництва з батьками.

6.2. Планування та облік освітньої роботи. Організація роботи закладу дошкільної освіти та керівництво ним.

Необхідність планування і обліку роботи як умови успішного здійснення педагогічного процесу. Організаційно-прогнозуюча функція планування. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення. Види і форми планування. Планування освітньо-виховної роботи в групах раннього віку. Планування освітньо-виховної роботи вихователя упершу та другу половину дня в дошкільних групах. Складання плану роботи вихователя за основними режимними моментами упершу і другу половину дня. Складання плану роботи вихователя за видами дитячої діяльності.

Вимоги до сучасного керівника дошкільного закладу. Функції керівника закладу дошкільної освіти. Документація керівника дошкільного закладу. Форми методичної роботи. Традиційні та нетрадиційні форми методичної роботи. Методичний кабінет закладу дошкільної освіти. Матеріали методичного кабінету. Куточок педагога в методичному кабінеті. Педагогічний колектив закладу дошкільної освіти. Напрями роботи завідувача з батьками. Санітарно-гігієнічні вимоги утримання закладу дошкільної освіти.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – Київ, 2021.
2. Декларація прав дитини. Виховна робота в закладах освіти в Україні. – Випуск 2. – К.: Освіта, 1998.
3. Етнопедагогічний контекст професійної підготовки студентів у вишах Прикарпатського регіону: навчально-методичний посібник / За ред. проф. Н.В. Лисенко. – Київ - Івано-Франківськ, 2009. – 344 с.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» // Урядовий кур'єр. – 2001. – №141 (серпень).
5. Концепція дошкільного виховання в Україні. – К.: Освіта, 1993. – С.16.
6. Лисенко Н.В. Етнопедагогіка дитинства. Навчально-методичний посібник / Н.В. Лисенко – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 720 с.
7. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкільця: У 3 частинах. – Ч. 2: Навчальний посібник / Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 360 с.
8. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкільця: У 3 ч.: Навчальний посібник. / За ред. Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – Ч. 3. – 376 с.
9. Національна доктрина розвитку освіти // Дошкільне виховання. – 2002. – №7.
10. Національна програма «Діти України». Виховна робота в закладах освіти в Україні. – Випуск 2. – К.: Освіта, 1998. – С.116-145
11. Піроженко Т.О. Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника : навчальний посібник / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, Л.І. Соловйова та ін. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. – 56 с.
12. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка / Т. І. Поніманська. – К.: «Академвидав», 2015. – 448 с.
13. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум. / Т. І. Поніманська І. М. Дичківська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 352 с.
14. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / М. Г. Стельмахович. –К., 1985.
15. Українська етнопедагогіка: історичний контекст: Навчально-методичний посібник / За ред. проф. Н.В. Лисенко. – Івано-Франківськ: Плай, 2004. – 208с.
16. Якименко С.І. Формування світогляду у старших дошкільників та молодших школярів в освітньо-інтегрованому середовищі : теорія і практика : монографія / С.І. Якименко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2017. – 640 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.